

ОСНОВИ ПРОГРАМУВАННЯ КОМПЛЕКСУ З ДВОХ РОБОТІВ *Braccio* В ПРОГРАМНОМУ СЕРЕДОВИЩІ *Arduino IDE*

Мета роботи – отримати практичні навички програмування узгодженого функціонування двох роботів *Braccio TinkerKit* в середовищі *Arduino IDE*.

4.1. Теоретичні відомості

4.1.1. Основі відомості про обмін даними між мікроконтролерами *Arduino UNO*

UART (англ. Universal asynchronous receiver/transmitter – універсальний асинхронний приймач/передавач) – тип асинхронного приймача-передавача, компонентів комп'ютерів та периферійних пристроїв, що передає дані між паралельною та послідовною формами. *UART* звичайно використовується спільно з іншими комунікаційними стандартами, такими як *RS-232*.

Дані *UART* передаються послідовним кодом у наступному форматі, що схематично представлені на рис. 4.1.

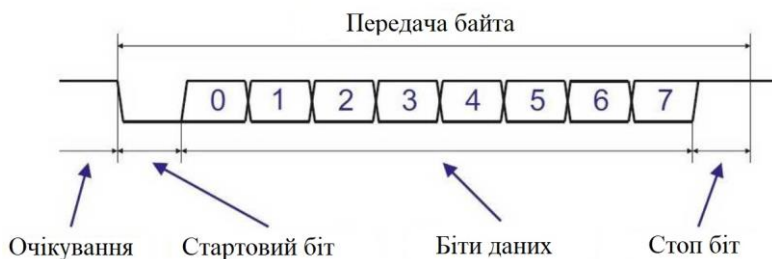

Рис. 4.1 – Передача даних послідовним кодом *UART*

При цьому кожен біт передається за рівні проміжки часу. Час передачі одного біта визначається швидкістю передачі. Швидкість передачі вказується в бодах (біт на секунду). Крім бітів даних інтерфейс *UART* використовує в потоці біти синхронізації: стартовий і стоповий. Таким чином, для передачі байту інформації потрібно 10 бітів, а не 8. Похибка тимчасових інтервалів передачі бітів повинна бути не більше 5% (рекомендується не більше 1,5%).

Існують варіанти з різною кількістю бітів даних, бітів синхронізації, може бути доданий біт контролю парності і т.п. Але ці формати використовуються рідко.

Основні пункти, на які варто звернути увагу при виконанні роботи:

- в неактивному режимі вихід *UART* знаходиться в високому стані (HIGH state);
- передача байта починається зі стартового біта (низького рівня);
- передача байта закінчується стоповим бітом (високого рівня);
- дані передаються молодшим бітом вперед;
- для передачі байта потрібно 10 бітів;
- час передачі одного байта розраховується виходячи з швидкості передачі і кількості бітів (10).

Часто використовуються такі стандартні швидкості передачі інтерфейсу *UART* (табл. 4.1):

Таблиця 4.1 - Стандарти швидкостей передачі даних

Швидкість передачі, бод	Час передачі одного біта, мкс	Час передачі байту, мкс
4800	208	2083
9600	104	1042
19200	52	521
38400	26	260
57600	17	174
115200	8,7	87

Обмін інформацією через *UART* відбувається в дуплексному режимі, тобто передача даних може відбуватися одночасно з прийомом. Для цього в інтерфейсі *UART* є два сигнали:

- *TX* – вихід для передачі даних (*MASTER*);
- *RX* – вхід для прийому даних (*SLAVE*).

При з'єднанні двох *UART* пристроїв вихід *TX* першого пристрою з'єднується з входом *RX* другого, а сигнал *TX* другого *UART* підключається до входу *RX* першого (рис. 4.2).

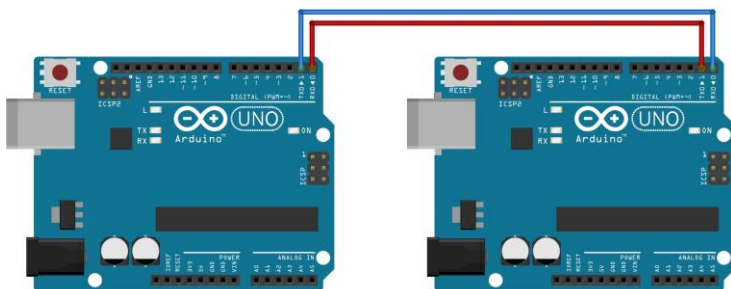

Рис. 4.2 – Схема підключення Arduino як *UART*- пристрою

Плата *Arduino UNO* має один порт *UART*, сигнали якого підключені до контактів 0 (сигнал *RX*) і 1 (сигнал *TX*). Сигнали мають логічні рівні *TTL* (0 ... 5 В). Через ці контакти (0 і 1) можна підключити до плати інший пристрій, який має інтерфейс *UART*.

Крім функції зв'язку з іншими контролерами порт *UART* плати *Arduino UNO* використовується для завантаження в контролер програми з комп'ютера. Для цього до цих же сигналів (*RX* і *TX*) підключені відповідні контакти мікросхеми *ATmega16U2* - перетворювача інтерфейсу *USB/UART*. Мікросхема перетворювача підключена через резистори, що мають опір 1 кОм. Таким чином, при вільних контактах 0 і 1 плати *Arduino* сигнали з мікросхеми *ATmega16U2* надходять на контролер *ATmega328*. А якщо до

плати підключити зовнішній *UART* пристрій, то його сигнали будуть мати пріоритет, тому що *ATmega16U2* підключена через резистори.

Перетворювач інтерфейсу *ATmega16U2* дозволяє підключати плату *Arduino* до комп'ютера через *USB* порт. На комп'ютер встановлюється драйвер. Він створює на комп'ютері віртуальний *COM* порт. Через драйвер відбувається обмін даними.

4.1.2. Налаштування програм за допомогою послідовного порту на *Arduino*

Вплив та спостереження ходу виконання програми забезпечує монітор порту, а саме:

- за допомогою послідовного порту і функцій класу *Serial* можна передати на комп'ютер інформацію про стан програми;
- за допомогою монітора послідовного порту *Arduino IDE* або іншої програми можливо ці дані побачити на екрані комп'ютера;
- цими програмними засобами можна передати дані в програму *Arduino IDE* і вплинути на її роботу.

За рахунок функціоналу, який доступний у моніторі порту, можливо безпосередньо передавати дані до плати *Arduino*. Це забезпечує оперативний контроль та моніторинг ходу виконання програми. Монітор порту показаний на рис. 4.3.

4.2. Підготовка обладнання до виконання лабораторної роботи

Перед виконанням лабораторної роботи необхідно виконати наступні кроки:

- 1) переконатися що живлення плат *Arduino UNO* від'єднано від мережі;

2) взяти спеціальні сигнальні дроти з конекторами та візуально перевірити на наявність зовнішніх механічних пошкоджень;

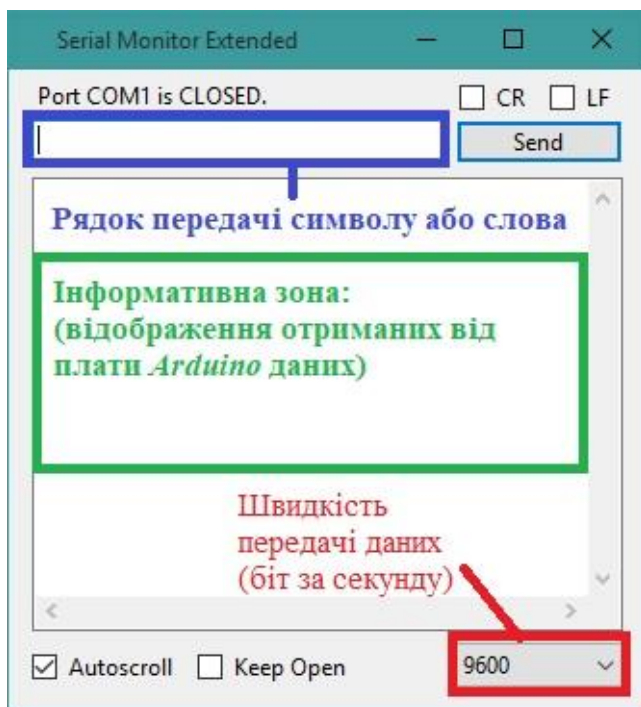

Рис. 4.3 – Скріншот монітору порту з коментарями основних елементів

2) взяти спеціальні сигнальні дроти з конекторами та візуально перевірити на наявність зовнішніх механічних пошкоджень;

УВАГА! ПРИ ВИЯВЛЕННІ ЗОВНІШНІХ МЕХАНІЧНИХ ПОШКОДЖЕНЬ (ПОШКОДЖЕННЯ ІЗОЛЯЦІЇ, СЛІДИ НАДРІЗІВ, СЛІДИ ПОТЕМНІННЯ ТА ІН.) ПРОІНФОРМУВАТИ ЛАБОРАНТА ЧИ ВИКЛАДАЧА ТА ОТРИМАТИ НОВІ ДРОТИ.

3) за допомогою сигнальних дротів з'єднати дві плати *Arduino UNO* між собою, як наприклад, на рис. 4.2.

Переконатися що конектори приєднані у виводи надійно і правильно;

4) подати живлення на платі, дочекатись візуального світлового сигналу від світлодіодів *RX* і *TX* на платі (у разі виникнення труднощів чи помилок після виконання вище описаних кроків звернутися до лаборанта чи викладача).

На рис. 4.4 показані виводи *RX* і *TX*, які дублюються на платі *Braccio Shield*.

* Нагадування - плата *Braccio Shield* під'єднується до контролера *Arduino UNO* та дублює його виводи. *

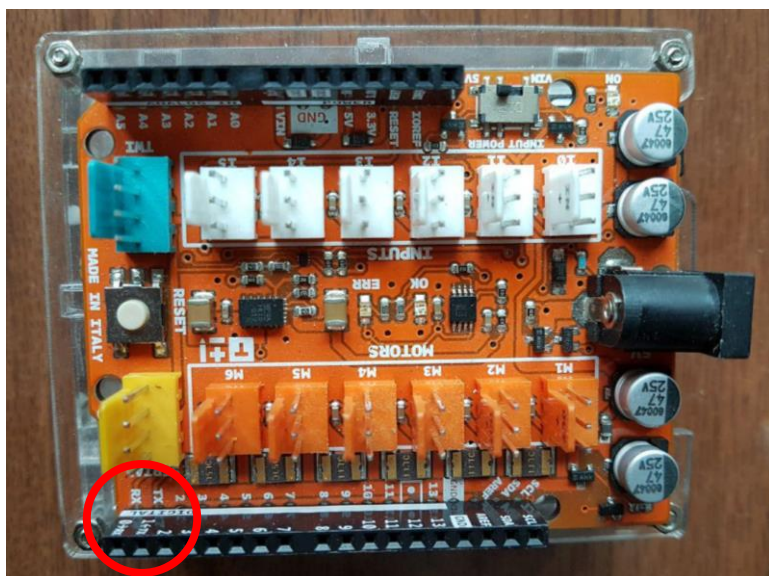

Рис. 4.4 – Фото плати *Braccio Shield* з позначеними виводами *RX* і *TX*

4.3. Приклад виконання завдання та програми

4.3.1. Структура стенду та рекомендації щодо роботи з ним

Лабораторний стенд в даній лабораторній роботі включає в себе такі додаткові елементи:

- дроти *RX TX* інтерфейсу;
- кнопки управління.

Кнопки стаціонарно під'єднані до контролерів і у прикладі програмного коду використовуються як активатори старту роботи за визначеним алгоритмом. Також для коректної роботи необхідно під'єднані контролери між собою через відповідні роз'єми, як зазначено вище у пункті 3.2. Плати *Arduino UNO* передають сигнали за ієрархією *Master-Slave*, тобто одна з них головна (*Master*) передає керуючий сигнал на підпорядковану (*Slave*). Підпорядкована плата не може контролювати головну, але може надсилати дані.

На рис. 4.5 показана структурна схема стенду.

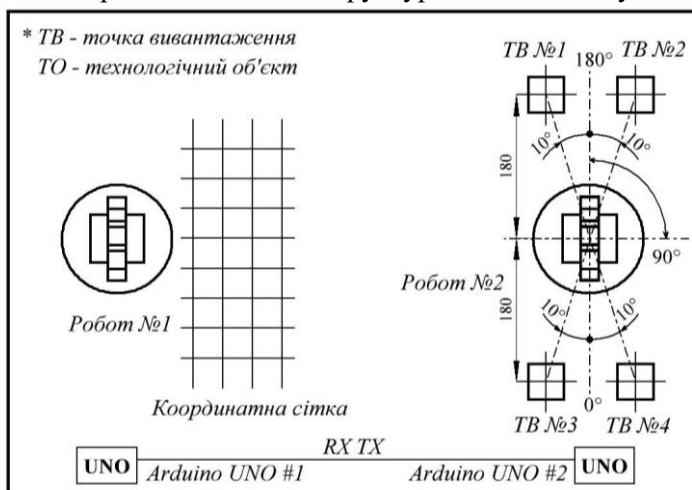

Рис. 4.5 – Структурна схема лабораторного стенду з *RX* і *TX* інтерфейсом

4.3.2. Завдання та приклад його виконання

Завдання даної лабораторної роботи є:

- організувати взаємну роботу двох роботів моделі *TinkerKit Braccio* за допомогою інтерфейсу *UART (RX TX)* в ієрархії *Master-Slave*;

- запрограмувати роботів таким чином, щоб *Master* подавав керуючий сигнал на *Slave* про передачу або прийом куба схватом.

У даній лабораторній роботі робот №1 передає ТО роботу №2, після чого останній розміщує ТО в точці вивантаження (ТВ). Розміщення ТО на початковій позиції залежить від варіанта індивідуальних завдань і визначений координатною сіткою на стенді. Нижче представлений приклад виконання.

Варіант №	Робот №1	Робот №2
	Координати початкової позиції	Точка вивантаження
***	B18	ТВ №1

У даному варіанті прикладі координати початкової позиції ТО B18, а точка вивантаження ТВ №1. Ці точки використовувались у попередніх лабораторних роботах, тому для зручності їх було обрано для прикладу.

Завдання полягає у виконанні наступних умов:

- створення комунікації між платами *Arduino*;
- робот №1 захоплює ТО у точці B18;
- робот №2 отримує ТО від робота №1;
- робот №1 переміщує ТО у ТВ №1.

4.3.2.1. Виконання завдання

Завдання виконується наступною послідовністю кроків **К**:

К1. запустити додаток (програмне середовище *Arduino IDE*);

К2. створити новий скетч (файл > новий, або *Ctrl + N*);

К3. підключити бібліотеки за допомогою команди (*#include* < *Braccio.h* >, *#include* < *Servo.h* > та *#include* < *SoftwareSerial.h* >);

К4. ініціалізувати окремі серводвигуни під бібліотеку “*Servo.h*” за допомогою команди *Servo*:

Servo base; // серводвигун М1, ланка L2 (основа);

Servo shoulder; // серводвигун М2, ланка L3 (плече);

Servo elbow; // серводвигун М3, ланка L4 (лікоть);

Servo wrist_rot; // серводвигун М4, ланка L5 (вертикальний зап’ясток);

Servo wrist_ver; // серводвигун М5, ланка L6 (обертальний зап’ясток);

Servo gripper; // серводвигун М6, ланка L8 (схват);

К5. ініціалізувати виходи №8 та №9 як виходи RX та TX за допомогою команди *SoftwareSerial softSerial(8, 9)*;

К6. ініціалізувати бібліотеку для ПР за допомогою функції *void setup()* та команди *Braccio.begin()*;

К7. створити функції *void start()* для початку переміщення ТО;

К8. створити функцію *void loop ()* та організувати в ній роботу двох ПР, з урахуванням координат початкової позиції робота №1 та точки вивантаження робота №2, згідно із варіантом індивідуальних завдань;

К9. підключити плату *Arduino Uno* до ПК та обрати відповідний *COM*-порт;

К10. завантажити програму в *Arduino Uno*;

К11. перевірити роботу коду на стенді.

4.4. Приклад виконання завдання та програми взаємодії двох плат *Arduino UNO*

У даній програмі будуть використовуватися нові команди і типи змінних.

pinMode(ім'я виходу, OUTPUT); - визначає як саме буде працювати вихід на прийом сигналів (INPUT) чи на передачу даних (OUTPUT). Приклади:

pinMode(11, OUTPUT); - вихід, ім'я якого 11, працює на передачу сигналів;

pinMode(12, INPUT); - вихід, ім'я якого 12, працює на прийом сигналів;

КОД РОБОТА №1

```
// Блок #include, підключення бібліотек
#include <SoftwareSerial.h>
#include <Braccio.h>
#include <Servo.h>

Servo base; // серводвигун M1 ланки L2 (база)
Servo shoulder; // серводвигун M2 ланки L3 (плече)
Servo elbow; // серводвигун M3 ланки L4 (лікоть)
Servo wrist_rot; // серводвигун M4 ланки L5
(вертикальний зап'ясток)
Servo wrist_ver; // серводвигун M5 ланки L6 (обертальний
зап'ясток)
Servo gripper; // серводвигун M6 ланки L8 (схват)

SoftwareSerial softSerial(8, 9); // визначаємо виходи №8 та
№9 як RX, TX>

int incomingByte; // оголошуємо додаткову змінну
```

//Блок void setup

```
void setup(){
```

```
Serial.begin(9600); // встановлюємо швидкість передачі  
данх  
softSerial.begin(9600); // ініціалізуємо порт  
Braccio.begin(); // початок роботи серводвигунів  
}
```

//Блок void start

```
void start(){
```

```
Braccio.ServoMovement(15, 90, 45, 160, 160, 0, 10);  
delay(100); // затримка часу у 0,1с  
  
Braccio.ServoMovement(15, 180, 90, 160, 180, 0, 10);  
delay(100); // затримка часу у 0,1с  
  
Braccio.ServoMovement(15, 180, 90, 170, 180, 0, 10);  
delay(100); // затримка часу у 0,1с  
  
Braccio.ServoMovement(15, 180, 90, 170, 180, 0, 70);  
delay(100); // затримка часу у 0,1с  
  
Braccio.ServoMovement(15, 180, 90, 160, 180, 0, 70);  
delay(100); // затримка часу у 0,1с  
  
Braccio.ServoMovement(15, 88, 75, 170, 130, 90, 70);  
delay(700); // затримка часу у 0,7с  
  
Braccio.ServoMovement(15, 90, 75, 170, 130, 90, 10);  
delay(100); // затримка часу у 0,1с  
  
Braccio.ServoMovement(15, 90, 45, 160, 160, 0, 10);  
delay(100); // затримка часу у 0,1с  
}
```

//Блок void loop

```
void loop(){
if (Serial.available()){ // перевіряємо отримання команд
від ПК
incomingByte = Serial.read();
if (incomingByte == 's') { // відправляємо отриману
команду ПК на UART
Serial.println("Початок переміщення");
start();
delay(1000);
Serial.println('x');
softSerial.write('x');
}
}
}
```

КОД РОБОТА №2

```
//Блок #include підключення бібліотек
#include <SoftwareSerial.h>
#include <Braccio.h>
#include <Servo.h>

Servo base; // серводвигун M1 ланки L2 (база)
Servo shoulder; // серводвигун M2 ланки L3 (плече)
Servo elbow; // серводвигун M3 ланки L4 (лікоть)
Servo wrist_rot; // серводвигун M4 ланки L5
(вертикальний зап'ясток)
Servo wrist_ver; // серводвигун M5 ланки L6 (обертальний
зап'ясток)
Servo gripper; // серводвигун M6 ланки L8 (схват)

SoftwareSerial softSerial(8, 9); // визначаємо виходи №8 та
№9 як RX, TX>
int incomingByte; // оголошуємо додаткову змінну
```

//Блок void setup

```
void setup(){
```

```
Serial.begin(9600); // встановлюємо швидкість передачі  
данх  
softSerial.begin(9600); // ініціалізуємо порт  
Braccio.begin(); // початок роботи серводвигунів  
}
```

//Блок void start

```
void start(){
```

```
Braccio.ServoMovement(15, 90, 135, 20, 20, 90, 10);
```

```
delay(100); // затримка часу у 0,1с
```

```
Braccio.ServoMovement(15, 90, 95, 47, 58, 90, 10);
```

```
delay(3500); // затримка часу у 3,5с
```

```
Braccio.ServoMovement(15, 90, 95, 47, 58, 90, 70);
```

```
delay(1000); // затримка часу у 1с
```

```
Braccio.ServoMovement(15, 90, 95, 70, 80, 90, 70);
```

```
delay(100); // затримка часу у 0,1с
```

```
Braccio.ServoMovement(15, 170, 110, 20, 0, 180, 70);
```

```
delay(100); // затримка часу у 0,1с
```

```
}
```

//Блок void loop

void loop(){

if (softSerial.available()){ // перевіряємо отримання команд від ПК

int com = softSerial.read(); // читаємо один символ з буфера програмного порту та зберігаємо його змінну com

**if (com == 'x'){ // діємо згідно команди
start(); // функція преміщення ТО
delay(1000);
}
}
}**

4.5. Варіанти індивідуальних завдань

Таблиця 4.2. – Варіанти індивідуальних завдань

Варіант №	Робот №1	Робот №2
	Координати початкової позиції	Точка вивантаження
1	B18	ТВ №1
2	B6	ТВ №2
3	B10	ТВ №3
4	B8	ТВ №4
5	B14	ТВ №1
6	B16	ТВ №2
7	B7	ТВ №3
8	B9	ТВ №4
9	B11	ТВ №1
10	B15	ТВ №2
11	B13	ТВ №3

12	B12	TB №4
13	B17	TB №1
14	B19	TB №2
15	B4	TB №3
16	B9	TB №1
17	B8	TB №2
18	B10	TB №1
19	B12	TB №1
20	B7	TB №4
21	B11	TB №3
22	B13	TB №1
23	B17	TB №4
24	B18	TB №2
25	B19	TB №3

4.6. Контрольні питання

1. Надати короткий опис датчика **UART**;
2. Ієрархія Master-Slave, особливості контролю і передачі даних;
3. Функція `Serial.begin`;
4. Функція `Serial.print`;
5. Функція `Serial.write`;
6. Описати склад програми для робота 1.
7. Описати склад програми для робота 2.